Datum
19 april 2019

Geachte woordvoerders ruimte,

U heeft donderdag 24 april het algemeen overleg over de Nationale Omgevingsvisie (NOVI. De afgelopen maanden is intensief met lokale bestuurders over de NOVI gesproken. Hoe kijken gemeenten, door de bril van de praktijk, naar de opgaven en wat vraagt dat dan nog van ons? Gemeenten hebben hun eigen perspectief op de NOVI geformuleerd waarvan we u graag de samenvatting van willen meegeven.

Overeenstemming over de opgaven
We constateren dat we het eens zijn over de opgaven voor Nederland zoals ze in de NOVI staan beschreven. De grote opgaven van onze tijd zijn:

- Duurzaam economisch groeipotentieel voor Nederland;
- Ruimte voor de klimaatverandering en energietransitie;
- Sterke, leefbare en klimaatbestendige steden en regio's met voldoende ruimte om te wonen, werken en bewegen;
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Onze uitgangspunten voor de NOVI
Op basis van het idee dat 1) bij gemeenten alle opgaven samenkomen, 2) de drempel voor de burger voor het aanspreken van de overheid het laagst is en 3) beleid in de praktijk uitvoerbaar moet zijn, formuleren we een aantal uitgangspunten ten aanzien van de NOVI:

1. *Wenkend perspectief gezocht.*
   De transities waar we voor staan gaan burgers raken; in hun portemonnee en in hun leefomgeving. Een verhaal met de nadruk op een leefbare, gezonde en hoopvolle toekomst, is dus cruciaal. Dat zorgt voor draagvlak en maakt het uitleggen van de onvermijdelijke pijnlijke keuzes makkelijker.
2. *Samenwerken op basis van gelijkwaardig partnerschap.*
   We moeten op basis van gelijkwaardig partnerschap sámen keuzes maken. Dat helpt bij het dilemma van de roep om scherpe keuzes in de NOVI versus het pleidooi van gemeenten voor het principe van decentraal tenzij en bestuurlijke afwegingsruimte.
3. *Schuring opzoeken en dilemma's bespreekbaar maken in de samenleving*
   De opgaven in de NOVI schuren en leveren complexe dilemma's op. Zoek die schuring op! Zo ontstaat contact en verbinding. En laten we die dilemma's bespreken met onze inwoners.

4. *Nederland als netwerk en het toenemende belang van regionale samenwerking*
   Gemeenten kijken naar Nederland als een netwerk, waarbij álle delen van Nederland aan een van de opgaves hun bijdrage leveren. Omgevingsagenda's passen bij het samenvallen van de opgaven in de regio. Wat gemeenten betreft staat het schaalniveau niet van tevoren vast. Opgaven zijn leidend.
5. *Een samenhangende benadering, inclusief sociale en gezondheidsvraagstukken*
   Op het grondgebied van de gemeenten komen alle opgaven, ruimtelijk én sociaal, samen. Een goede samenhangende omgevingsvisie gaat dus óók in op thema's als sociale inclusie en gezondheid.

Dat brengt ons op de volgende punten waar we mee aan de slag moeten.

Klimaatakkoord en Regionale Energie Strategieën

Een belangrijke rol voor het Rijk is weggelegd in het scheppen van de juiste voorwaarden om de gewenste ontwikkelingen voor een energieneutrale samenleving te bevorderen. Bijvoorbeeld: de SDE+ bevoordeelt op dit moment zonnepanelen in de wei boven zon op daken. De SDE+ zou aangepast moeten worden zodat zon op daken profijtelijker wordt dan zon in de wei. Ook gaan we graag in gesprek over een afwegingskader voor gebruik duurzame gassen zoals waterstof en groen gas.

Verstedelijking en woningbouwopgave

De inzet op verdere verstedelijking in West-Nederland kan in gevaar komen door de risico's van bodemdaling en zeespiegelstijging. Dat gaat iets betekenen voor de ingrepen die nodig zijn om ons land te beschermen en gaat ook over de vraag of investeringen in West Nederland op den duur nog rendabel zijn. Wij pleiten voor een meer open blik ten aanzien van dit vraagstuk.
Naast de vijf woondeals die het Rijk heeft geïnitieerd is het nodig om knelpunten uit de overige regio's op te halen en aan te pakken. Schep als Rijk vooral de juiste voorwaarden om gewenste ontwikkelingen te bevorderen. Bijvoorbeeld door zorg te dragen voor (financiële) prikkels op combineren op het lokale niveau: stimuleer en beloon dat gemeenten een fietsenkelder bij een nieuw station ook kunnen inzetten voor waterberging. Corporaties moeten de investeringen kunnen doen die we van ze vragen: nieuwbouw en herstructurering, energiebesparing en klimaat, betaalbaarheid en huisvesting van diverse doelgroepen. De woningbouwopgave staat wat gemeenten betreft niet los van investeringen op sociaal vlak. Die investeringscapaciteit is nu onvoldoende.

Waarde toevoegen bij economische activiteiten

Onze lineaire economie draagt bij aan complexe vraagstukken op het gebied van milieu, gezondheid, leefbaarheid, biodiversiteit en natuur. De kwaliteit van de leefomgeving staat daarmee onder druk. Gemeenten stellen voor in te zetten op innovatie en waardecreatie voor de 21e eeuw. Zet die instrumenten in die een duurzame en circulaire economie maximaal mogelijk maken. Barrières op financieel vlak, op wetgevingsgebied en op het vlak van vergunningverlening moeten worden weggenomen. Denk bijvoorbeeld aan de invoering van een statiegeldsysteem voor petflessen of groene fiscale maatregelen. Zo renderen lokale investeringen voor een duurzame economie beter en ontstaat versnelling en innovatie.

Een toekomstbestendig landelijk gebied
De inzet op een duurzame en circulaire landbouw ondersteunen wij. Zet daarbij vooral in op het benutten, versterken en behouden van de kwaliteit van het landelijk gebied. Verbind daarom de landbouw en de natuurvisie meer aan elkaar. Aan een circulaire landbouw moet ook een ander financieringsmodel ten grondslag liggen. Agrariërs zullen rekening moeten houden met biodiversiteit en zullen daar op afgerekend moeten worden. Ook, en juist, in het landelijk gebied willen we werken aan een gezond en prettig leefklimaat voor burgers.

Wat vraagt dit nog van ons?

1. Kennis
   Kennis over de opgaven in de fysieke leefomgeving is voor gemeenten (nog) onvoldoende beschikbaar of bestaat nog niet. We maken graag afspraken over investeringen in de benodigde kennisinfrastructuur en voor experimenten om de transities vorm te geven.

2. Nieuwe samenwerkingsarrangementen
   De vraagstukken van deze tijd kunnen gemeenten per definitie niet alleen oppakken. Ook vragen ze om andere oplossingen dan voorheen: als je doet wat je altijd deed, krijg je wat je altijd kreeg. Dit vergt het opzetten van nieuwe samenwerkingsarrangementen tussen gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk.

3. Werken als één overheid
   Willen we tot innovatieve oplossingen komen dan moet verkokering doorbroken worden. De beleidsmatige betrokkenheid en inzet van het Rijk in regionale opgaven moet gesynchroniseerd worden: tussen departementen en binnen departementen.